פרקי מסע

מורים יקרים*,

חלקו השני של חומש במדבר מתאר את מסעם של בני ישראל בשנה הארבעים אל ארץ כנען.

מסע זה של דור הבנים הוא השלמה ותיקון לניסיון הראשון של דור האבות להגיע אל הארץ שהובטחה להם על ידי הקב"ה.

המסע, לצד היותו מסע פיזי של תנועה גאוגרפית ממקום למקום, הוא גם מסע רוחני של מימוש ייעודו של עם ישראל, כפי שנאמר למשה רבנו בשמות ו, ח:

"וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם, אֶל-הָאָרֶץ, אֲשֶׁר נָשָׂאתִי אֶת יָדִי לָתֵת אֹתָהּ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב וְנָתַתִּי אֹתָהּ לָכֶם מוֹרָשָׁה אֲנִי ה'."

במסע זה נתקלים בני ישראל בקשיים בדרך, בארצות אויב, במלחמות ובניסיונות.

התיאור הגאוגרפי של המסע מִקדש לערבות מואב נמצא בפרשת חוקת, בפרקים כ–כא. פרקים אחרים המתקשרים למסע ולשהות הפיזית בעבר הירדן המזרחי הם פרקים כב–כה, לא, לב.

מטרת המשימה היא להכיר את המסלול באמצעות מפה גאוגרפית, ולהגדיר את האתגרים הפיזיים והרוחניים הטמונים במסע זה.

העבודה היא אישית. בשלב הראשון התלמיד נדרש לזהות מקומות במפה ולסרטט את מסלול המסע. בשלב השני הוא נדרש לנסח איגרת המלצות למנהיגי העם.

בהצלחה!

*"המדריך למורה" מנוסח בלשון זכר, אבל הוא מיועד גם למורים וגם למורות.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

ידע קודם

ספר במדבר פרקים כ-כב.

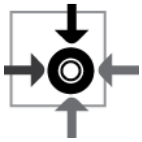

יעדי המשימה והמיומנויות הנבדקות

1. בקיאות, הבנה והתמצאות כללית;
2. שימוש במפת ארץ ישראל.

התנאים לביצוע המשימה

1. עבודה אישית;
2. שני שיעורים בכיתה.

התוצר המצופה מהתלמיד

1. מפה שבה רשימת המקומות והנקודות שסומנו וסימון המסלול בו רצו בני ישראל ללכת, והמסלול בו הלכו;
2. דף המלצות למנהיגי העם לפי יחידות פסוקים;
3. איגרת לסיכום ההמלצות למנהיגי העם.

החומרים לביצוע המשימה

המשימה לתלמיד "פרקי מסע" שבה אמצעי העזר האלה:

- דף הסבר לעבודה במפה אילמת;
- מפה אילמת;
- דף נלווה לכתיבת האיגרת: המלצות למנהיגים לפי יחידות פסוקים;
- איגרת המלצה למנהיגי העם;
- צבעים.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

שלב 1 – זיהוי המקומות

יעדיה של המשימה הזאת הם לחבר בין ספר התנ"ך ובין ארץ התנ"ך ולהעמיק את הזיקה שבין התלמידים ובין ארץ ישראל.

השימוש במפה תורם להבנת הפרשה על רקע מיקומה, ומקשר בין המקומות שנזכרים בסיפורי אבותינו ובין הארץ שאנו חיים בה כיום.

הנחיות להעברת שלב 1

1. התלמידים יקבלו מפה של אזור עבר הירדן המזרחי שבה רשומים מספרים מ-1 עד 12. המספרים מסמנים מקומות במפה. בצד השמאלי של המפה כתובים אותם מספרים בטור ויש להשלים לידם את שמות המקומות. המקומות 3, 4, 8, 9 כבר זוהו והם כתובים בשמם. התלמידים נדרשים לזהות את שאר המקומות:
   1 – ארץ אדום; 2 – ארץ מואב; 5 – ארץ הבשן; 6 – ארץ כנען; 7 – קדש; 10 – ערבות מואב; 11 – הירדן; 12 – החרמון
2. בשלב זה המורה יוכל לכוון את התלמידים: ראשית הם יסמנו את המקומות שהם מכירים בוודאות, אחר כך הם יוכלו לסמן מקומות אחרים לפי המקומות הסמוכים לאלה שכבר סומנו, אחר כך הם יוכלו לסמן מקומות לפי סדר המסע המוכר להם מפרשת חוקת ולבסוף הם ינסו לסמן את יתר המקומות.
3. התלמידים יסמנו על המפה שני מסלולים בצבעים שונים. מסלול אחד ייצג את הדרך שבה **רצו** בני ישראל ללכת, והמסלול האחר ייצג את הדרך שבה **הלכו** בני ישראל בפועל במסעם מקדש לארץ כנען.

הערה: המורה יוכל להקל על התלמידים ולכתוב שמות לעוד מקומות במפה. יש לעשות זאת לפני הדפסת המשימה לתלמיד.

התוצר של שלב 1

מפה שכתובים בה שמות המקומות ושמסומנים בה שני המסלולים.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

שלב 2 – זיהוי האיומים והמלצות לפעולה

שלב זה עוסק בהצגת ההתמודדות הפיזית והרוחנית של בני ישראל מול הקשיים שבמסע.
עתה התלמידים הופכים להיות יועצים למנהיגי העם. עליהם להביא לידי ביטוי את הידיעות והמסרים שלמדו בחומש, באיגרת המלצות כיצד להתמודד עם קשיים ואתגרים (צבאיים ורוחניים).

הנחיות להעברת שלב 2

1. התלמידים יקבלו "תחנות" במסע לפי יחידות של פסוקים מתוך פרשת חוקת ותחילת פרשת בלק:
   - פרק כ פסוקים יד–כא
   - פרק כא פסוקים ד–יג
   - פרק כא פסוקים כא–לה
   - פרק כא פסוקים א–ג
   - פרק כב פסוקים א–ה
2. יש להנחות את התלמידים לכתוב המלצות לשלוש מתוך חמש יחידות הפסוקים (אפשר גם לשתי יחידות או לארבע יחידות, לפי שיקול דעתו של המורה).
3. מומלץ להדגים כיצד אפשר "לתרגם" שאלת הכוונה למידע או להמלצה שכדאי לכתוב למנהיגי העם.
   שיח קצר בכיתה יוכל לעזור לתלמידים לפתח כיווני מחשבה ולזהות היבטים שונים הקשורים למסע: קשיי הדרך, אתגרי האמונה, האיומים הצבאיים ועוד.
   להלן תקציר שאלות ההכוונה הכתובות בהרחבה בחוברת לתלמיד:
   - באילו סוגי קשיים נתקלים בני ישראל בדרך? (קשיים פיזיים, קשיים ביטחוניים, קשיים רוחניים);
   - היכן הוזכרו מקרים כאלה (תלונות, מלחמות, פחד) בחומש?
   - מה אפשר לעשות כדי להתמודד עם הקשיים? (התמודדות צבאית, שליחת שליחים, חיזוק הביטחון, חיזוק האמונה ועוד);
4. יש להנחות את התלמידים לכתוב באיגרת משפט אחד מכליל למנהיגי העם.

התוצר של שלב 2

דף המלצות למנהיגי העם לפי יחידות הפסוקים;
איגרת המלצות למנהיגי העם.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

הנושא	רמת הביצוע / הקריטריון	השגת היעד	קרוב להשגת היעד	בתחילת הדרך
שלב 1: זיהוי מקומות	התמצאות במפה	השלמה של שמונה או של שבעה מִשמות המקומות החסרים במפה.	השלמה של שישה או של חמישה או של ארבעה משמות המקומות החסרים במפה.	השלמה של שלושה משמות המקומות החסרים במפה או פחות.
שלב 2: המלצות	ידע והבנה – כתיבה של המלצות	כתיבת שלוש המלצות או מסרים למנהיגים או לעם; בהמלצות יש עיסוק באויב או באירוע מסוים כפי שהם מובאים בפסוקים; יש שימוש בשאלות ההכוונה; ההמלצות הגיוניות ועוסקות ישירות בנסיבות.	כתיבת שתי המלצות או מסרים למנהיגי העם; בהמלצות יש עיסוק באויב או באירוע מסוים כפי שהם מובאים בפסוקים; יש שימוש בשאלות ההכוונה; ההמלצות הגיוניות ועוסקות ישירות בנסיבות. או כתיבה של שלוש המלצות דלות יותר.	כתיבת המלצה כללית שאינה קשורה לאירוע ספציפי, ואין בה פרטים המעידים על קישור לפסוקים או על הבנת הפסוקים.
	הכללה – כתיבה של המלצה מכלילה	כתיבת המלצה המכלילה מסר בעל משמעות. המסר נוגע למסע העם בעבר הירדן, בשנה הארבעים, ומנוסח בצורה בהירה.	כתיבת המלצה המכלילה מסר פשוט.	כתיבה שיש בה חזרה על פרט שנכתב בשלב קודם, ללא הכללה.

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

פתרון – מפה

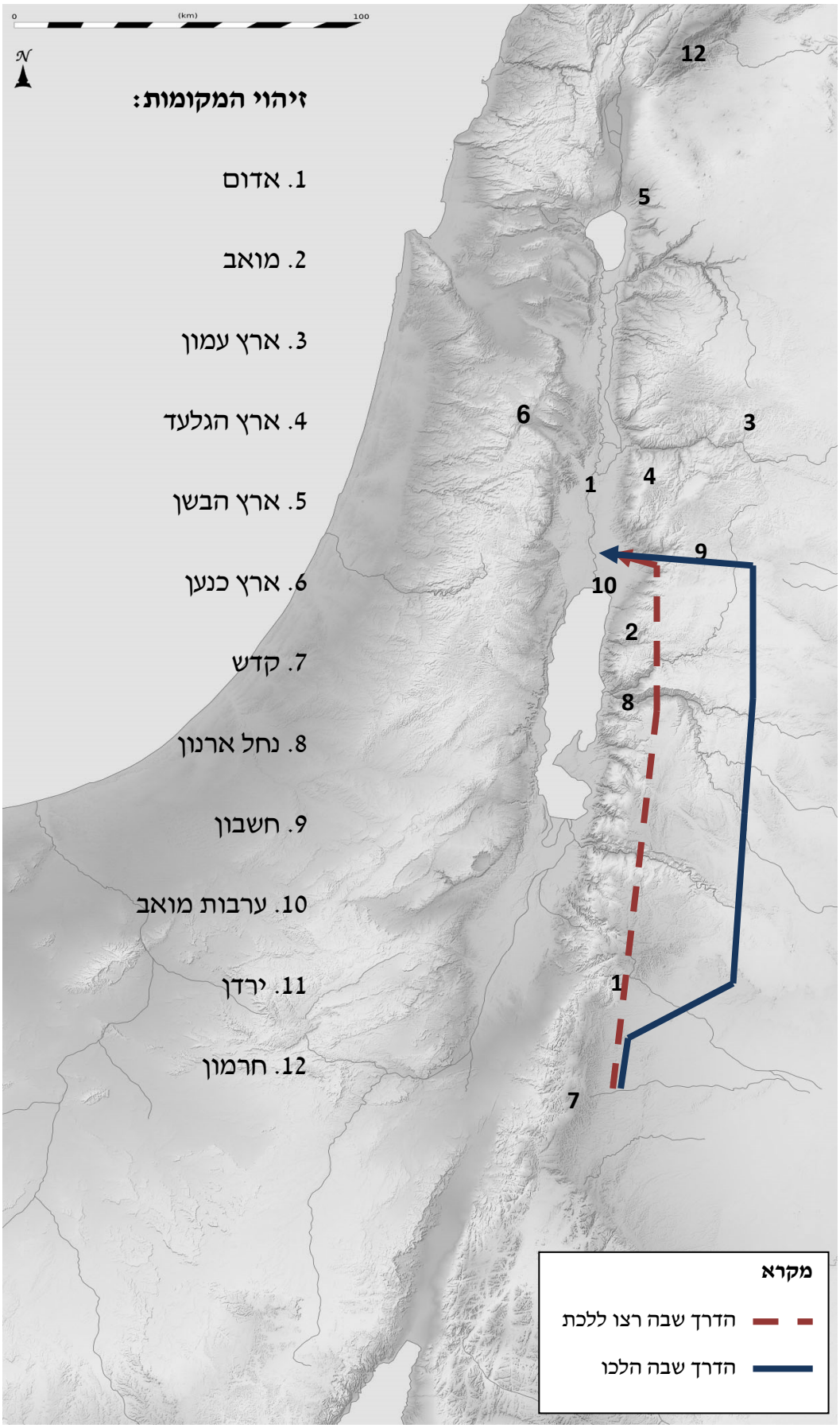

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך